Náučný chodník obcou Malinová

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Prievidza
Geomorfologická jednotka:	Hornonitrianska kotlina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Malinová
Východisko:	Malinová, námestie pred kostolom
Trasa:	Malinová, námestie – obecný úrad – Horné krovisko – Roboty – Malinová, námestie
Dĺžka, prevýšenie:	4,5 km, prevýšenie 65 m
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	6
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické, banícke

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Na začiatku sa trasa stýka so žltou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2012; ? doplnok

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave. Trasa nie je miestami v teréne dobre vyznačená.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Malinová, Malinová 115, 972 13 Nitrianske Pravno, tel. 046 / 5443 000

Poznámky: (1) Pôvodný náučný chodník (so zastávkami 1 – 4 v zozname nižšie) bol dodatočne doplnený dvoma informačnými panelmi nazvanými Náučný chodník prírodou obce Malinová (zastávky 5 a 6). (2) Z centra Malinovej je vyznačený chodník (trasa) k obnovenému partizánskemu bunkru (6,5 km).

Upozornenie: Žiaden informačný panel v teréne ani turistická mapová aplikácia neznázorňuje trasu náučného chodníka. Miestami ani v teréne nie je značenie dostatočné.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Pozri upozornenie vyššie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Malinová. Obec severne od Prievidze v severnej časti Hornonitrianskej kotliny pod úpätím Strážovských vrchov na riečke Chvojnici a do nej ústiaceho Malinovského potoka, do roku 1945 nazývaná nemeckým menom Cach. Prvá písomná zmienka o nej pochádza z roku 1339, z čias, keď sa sem, do osady Požeha, prisťahovali nemeckí banícki osadníci. Územie nad obcou tvorí mohutný náplavový kužeľ Chvojnice a jej prítokov pritekajúcich z vysokého horského masívu Magura (1 141 m n. m.), ktorý je v rámci Strážovských vrchov jedinou oblasťou výskytu rudných surovín. V náplavoch Chvojnice povyše obce objavené zlato viedlo k jeho ryžovaniu a plytko podpovrchovému dobývaniu v 14. – 18. storočí. Tunajšie ryžoviská zlata sú jednými z najrozsiahlejších na Slovensku. Intenzívna činnosť baníkov na obrovskej ploche spojená s miliónmi kubíkov preplaveného a premiestneného materiálu a vybudovaním zložitej sústavy vodných kanálov vytvorila silno členitú zvlnenú krajinu s kamennými valmi a haldami (hlušinou), miestami až 20 m hrubými vrstvami okruhliakov, ryhami po umelých vodných tokoch a prieskumnými pingami. Množstvo kamenia z háld bolo z územia odvezeného pre použitie na stavebné i rekultivačné účely, napr. na vydláždenie námestia v Nemeckom (dnes Nitrianskom) Pravne. Územie ryžoviska, dnes už zalesnené, sprístupňuje náučný chodník. Po zániku ťažby sa obyvateľstvo viac začalo živiť remeslami, poľnohospodárstvom a sezónnymi prácami. Počas druhej svetovej vojny bola obec jedným z centier nemeckého odboja na Slovensku. Už 28. augusta 1944 tu vznikla nemecká partizánska jednotka Thälmann, v novembri 1944 oddiely SS odvliekli do koncentračných táborov 32 rodín – voči „svojim“ bývali nacisti mimoriadne krutí –, väčšinu domov v obci nemeckí vojaci pri svojom ústupe zapálili. Obec oslobodili sovietske vojská 2. ukrajinského frontu pod vedením maršála Rodiona Jakovleviča Malinovského spoločne s vojakmi rumunskej armády a na ich počesť sa obec premenovala. Nemci, ktorí sa nezúčastnili odboja, boli z obce vysídlení a na ich miesto prišli repatrianti. V obci sa nachádza kostol Božieho srdca z konca 19. storočia, kaplnka, trojičný stĺp (1822), pamätník padlým v druhej svetovej vojne, zachovali sa objekty pôvodnej ľudovej architektúry (domy, sýpky, stodoly, mostíky), v lesoch pod Magurou západne od obce bol zrekonštruovaný partizánsky bunker jednotky Thälmann.

Nitrianske Pravno. Bývalé banské mestečko severne od Prievidze v severnej časti Hornonitrianskej kotliny obkolesenej Strážovskými vrchmi, Malou Fatrou a Žiarom na viacgeneračnom náplavovom

kuželi členenom nivami Nitry, Tužiny a Kravskej. Do roku 1946 sa nazývalo Nemecké Pravno. Prvá písomná zmienka je z roku 1393, no už dávno predtým boli v okolí osady baníkov. Objav zlata v povodí Kravskej a Chvojnice v polovici 14. storočia prilákal nemeckých kolonistov, ktorí výrazne ovplyvnili dejiny i charakter obce, ktorá rýchlo nadobudla charakter mesta. Popri baníctve a najmä po jeho útlme v 18. storočí sa rozvíjali remeslá a cechy, kde sa začali presadzovať obyvatelia slovenskej národnosti. Vynikalo hrnčiarstvo a kachliarstvo. Počas druhej svetovej vojny prevažujúce nemecké obyvateľstvo napomáhalo nemeckým okupačným silám. V ústrednej obci končí 11 km dlhá železničná trať z Prievidze, vybudovaná v roku 1909 (osobná preprava zanikla v roku 2012). K rodákom patrí uznávaný režisér Ján Roháč (1932 – 1980). V obci, ktorej územie sa rozkladá takmer od Čavoja na západe po Vyšehradské sedlo na východe, sa nachádza viacero pamiatok: rímskokatolícky kostol umučenia svätého Jána Krstiteľa z roku 1907, budova bývalej radnice zo začiatku 20. storočia, krížová cesta s kalváriou (1937) na vŕšku nad miestnou časťou Solka a vo Vyšehradnom drevená zvonica s pôvodným zvonom (1802) – jedna z najstarších tohto druhu na Slovensku – a sedliacky Richterov dom. Pozoruhodnosťou Vyšehradného je tiež ľudový dom č. 898 Rastislava Haroníka so zachovanou čiernou kuchyňou a malým súkromným múzeom bývania, tradičného odevu a keramickou dielňou. V Dome Karpatskonemeckého spolku v Nitrianskom Pravne – jednej z dvoch expozitúr Múzea kultúry karpatských Nemcov v Bratislave, súčasti Slovenského národného múzea – prezentuje tradície a život karpatských Nemcov žijúcich v stredoslovenskej oblasti (tzv. Hauerland) s dôrazom na Nitrianske Pravno a jeho okolie trvalá výstava Dejiny a kultúra Hauerlandu. Návštevu treba objednať minimálne päť dní vopred (tel. 046 / 5475 174, 0905 863 283).

Národná prírodná rezervácia Vyšehrad > pozri Náučný chodník Národná prírodná rezervácia Vyšehrad

Bojnice a Bojnický zámok > pozri Náučný chodník Bojnice/Dubnica – Hradište

Hornonitrianska kotlina. Geomorfologický celok – neveľká členitá takmer bezlesá zníženina ohraničená pohoriami. Rozkladá sa pozdĺž horného toku Nitry medzi Veľkými Uhercami a Kľačnom s výbežkami popri Nitrici k Nevidzanom a popri Handlovke až k Novej Lehote na Lutilskom potoku južne od Handlovej. Na západe susedí okrem krátkeho úseku pri Podunajskej pahorkatine so Strážovskými vrchmi, na severe so Žiarom, na východe s Kremnickými vrchmi, na juhu s Vtáčnikom a na juhozápade s Tribečom. Jej reliéf vo výškach 200 – 750 m n. m. je hladko modelovaný, pozdĺž Nitry rovinatý, smerom k pohoriam pahorkatinový až hornatinový. Kotlina predstavuje vnútrohorskú depresiu vyplnenú prevažne neogénnymi morskými a sladkovodnými sedimentmi (íly, piesky a štrky) s bohatým výskytom hnedého uhlia a lignitu, na východe a juhovýchode paleogénnymi (ílovce, pieskovce) a neogénnymi vulkanickými horninami. Staršie sedimenty miestami prekrývajú štrkopiesky kvartérnych riečnych terás a periglaciálnych náplavových kužeľov pod svahmi Strážovských vrchov a Vtáčnika, spraš a riečne uloženiny nív (hliny, íly). Základom pre vznik uhoľných slojov bola akumulácia bohatej rastlinnej hmoty vďaka priaznivým klimatickým podmienkam v neogéne, ktorá následne zuhoľnatela počas tektonických a vulkanických procesov. Na tektonické zlomové línie sa v kotline viažu minerálne a termálne pramene (Bojnice, Bystričany-Chalmová). Ťažba hnedého uhlia a lignitu mala významný vplyv na rozvoj priemyslu aj miest (Prievidza, Handlová, Nováky). Hornonitriansky hnedouhoľný revír je/bol najvýznamnejším producentom hnedého uhlia na Slovensku, s ťažbou aktuálne v útlme s perspektívou jej ukončenia v roku 2023. Ťažbou uhlia boli vytvorené mnohé antropogénne formy georeliéfu, dokonca vplyvom podpovrchovej ťažby lignitu došlo miestami k poklesu terénu, čo viedlo k zavodneniu územia a vytvoreniu mokradí a vodných plôch, slúžiacich ako hniezdiská pre rôzne druhy vtákov. Pre špecifické geologické podmienky v kombinácii s banskou činnosťou a klimatickými podmienkami je najmä východná časť kotliny (Handlovská kotlina) charakteristická početnými aktívnymi i potenciálnymi zosuvmi. Na mieste pôvodných lužných a dubovo-hrabových lesov sú prevažne veľkoplošné polia, menej lúky, lesné porasty sa vyskytujú iba v izolovaných areáloch.

Obsah informačných panelov

1. História obce, zaujímavosti v obci; I. časť povesti Pamiatka na zlatokopov v Robotách
2. Rastlinstvo a drobné živočíšstvo okolia obce; II. časť povesti Pamiatka na zlatokopov v Robotách
3. Ryžovanie a ťažba zlata, kamenné moria; III. časť povesti Pamiatka na zlatokopov v Robotách
4. Lesná zver, vtáky; IV. časť povesti Pamiatka na zlatokopov v Robotách
5. Lesné dreviny
6. Machy a huby

Informačné panely v teréne neobsahujú žiadne vlastné názvy a nie sú číslované.

PARTIZÁNSKY DOM

Kamenné more

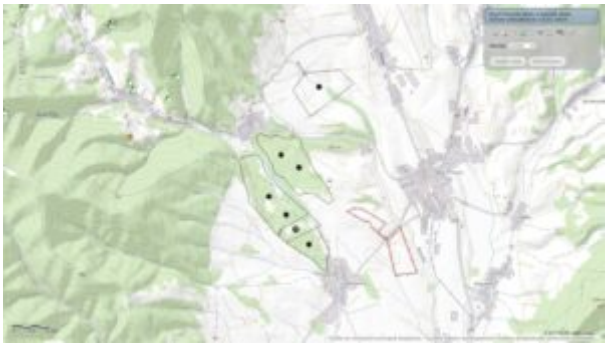

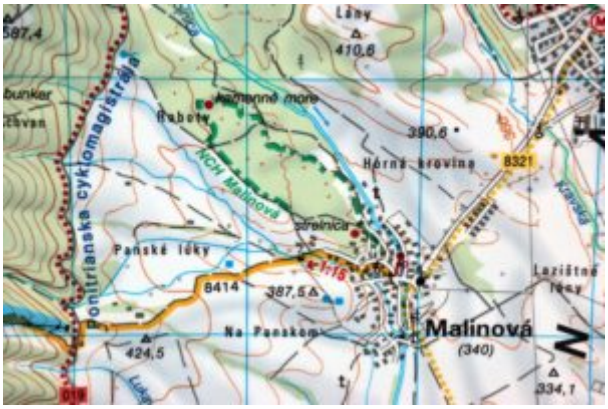

Lány
410,6
Malinová
(340)
Panské lúky
8414
387,5
Na Panskom
424,5
Horná brovina
8321
390,6
Laziská
334,1

MAPY.CZ

MAPY.CZ